

LITERATURA

Una poeta obscena i alhora espiritual

‘Del desig’, de la brasilera Hilda Hilst, és el primer títol del segell Prometeu

JORDI NOPCA
BARCELONA

“Què és la carn? Què és Això / que recobreix l’os / aquest cabdell llis i convuls / aquest desordre de plaer i conflicte / aquest caos de dolor duplicat i pastós? / La carn. Poc que el sé, aquest Això”. La poeta brasilera Hilda Hilst va dedicar bona part de la seva creativitat a buscar maneres de traslladar als versos la sensualitat, l’erotisme i el plaer. “Dona’m la via de l’excés, l’estupor”, deia. *Del desig*, el primer títol seu que es pot llegir en català –inaugura el segell Prometeu de la vilanovina El

Cep i la Nansa– gràcies a l’excel·lent feina dels traductors Josep Domènec i Ponsatí i Joana Castells Savall, és una manera òptima d’accedir a l’univers creatiu “d’una de les figures més importants de la literatura brasilera de la segona meitat del segle XX, que està actualment en procés de canonització literària al seu país”, segons explica Helena González Fernández, professora titular de literatura gallega i investigadora del Centre Dona i Literatura a la Universitat de Barcelona.

Qui era Hilst? “¿Una esnob, una sacerdotessa, una monja? –es demana González al pròleg–. ¿Una boja, una parapsicòloga a la recerca de les veus dels morts que enregistrava seguint, amb rigor científic, Friedrich Jürgenson? ¿La jove «Hilda dels altres», com va dir Carlos Drummond de Andrade en anys de bohèmia i jo-

ventut apassionada? ¿L’elegant escriptora de l’alta societat paulista o la senyora que malvesteix una samarreta del Che Guevara mentre fuma, beu i parla infatigable? ¿L’hermètica poeta fascina per la sexualitat i la mort o l’obsessionada pels àngels i la transcendència? ¿O encara la vella senyora H., literatura pornògrafa carregada d’humor?”

La llibertat de l’autora

Nascuda el 1930 a Jaú, va créixer des del 1937 a la ciutat de São Paulo, on va estudiar dret i ben aviat va sorprendre per la seva “actitud lliure davant les convencions morals”. Va debutar el 1950 amb *Presságio*, i després de sis poemaris més va dei-

01. Hilst, a la dècada dels 50.

GAMBETI 02. Els traductors de l’obra, Josep Domènec Ponsatí i Joana Castells Savall. CÈLIA ATSET 03. L’editor Xavier Arola. CÈLIA ATSET

xa la ciutat per instal·lar-se a la hisenda de la seva mare, que va batejar amb el nom de Casa del Sol, que va remodelar “en estil convent colonial”. Hi va viure aïllada amb l’escultor Dante Casarini, de qui es va separar el 1980. Els acompanyaven una colla d’amics, i també un petit exercit de gossos, que en les bones èpoques van arribar a ser una seixantena.

“Vaig descobrir Hilst gràcies al meu amic i poeta Ronald Polito –recorda Josep Domènec Ponsatí–. Quan ell treballava a l’editorial Globo me’n va regalar l’obra completa. Em va agradar tot o gairebé tot el

que en vaig llegir”. Gràcies a Domènec Ponsatí, poeta i llibreter de la Llibreria Geli de Girona, podem llegir en català *Vides seques*, de Graciliano Ramos; *Barba xopa de sang*, de Daniel Galera; *Orfes d’Eldorado*, de Milton Hatoum; *El fill etern*, de Cristóvão Tezza; *El cobrador*, de Rubem Fonseca; *Aigua viva i L’hora de l’estrella*, de Clarice Lispector, i *El trist final d’en Policarpo Quaresma*, de Lima Barreto, entre d’altres. “Sempre he traduït per amor a l’art: si només hagués de fer el que una editorial em demana ja hauria plegat fa temps”, diu Domènec Ponsatí, que fa quatre anys es va començar a trobar amb Joana Castells Savall. “Jo havia començat a traduir *Amavisse*, una de les set parts de *Del desig*, i després de comentar-l’hi un dia a en Josep vam decidir fer tot el volum a mitges –explica Castells–. De Hilst m’agrada que té un univers molt peculiar, una barreja insòlita d’obscuritat i espiritualitat”.

Prometeu, el segell on ha aparegut el llibre de Hilda Hilst, “apostarà per gèneres minoritaris com la poesia i el teatre” i publicarà els títols “en edicions bilingües”, segons diu l’editor Xavier Arola. “Publicarem autors disruptius, que van apostar per la llibertat i que entenen el món d’una manera diferent, tant a nivell literari com biogràficament”. Els pròxims llibres que Prometeu posarà en circulació aquest 2018 són *Deliri d’amor*, d’Alda Merini, *Si poc cobrem, res pagarem!*, del premi Nobel de literatura Dario Fo, i el teatre complet de Natalia Ginzburg. —

La veu universal de Sophia de Mello Breyner

J.N.
BARCELONA

Els poemes de Sophia de Mello Breyner Andresen han arribat amb comptagotes en català i castellà. Ponç Pons en va traduir una *Antologia poètica* –breu però suculent– a Leonard Muntaner el 2003, el mateix any que la Universitat de Salamanca va publicar *En la desnudez de la luz*, en versió de Jacobo Sanz. El 2004, un mes abans de la mort de la poeta portuguesa, Galaxia Gutenberg també va llançar una antologia seva, a càrrec d’Àngel Campos: *Nocturno mediodía*. Des de llavors, l’obra de Sophia de Mello Breyner ha desaparegut de les llibreries catalanes, si bé Mireia Vidal-Conte va escollir

l’autora de *Mar novo* com una de les 39 poetes de l’antologia *Com elles* (Leonard Muntaner, 2017).

El silenci editorial al voltant de Sophia de Mello Breyner s’ha tornat a trencar amb una aportació de primer nivell, el volum que Quaderns de Versàlia acaba de publicar. Són gairebé 300 pàgines que inclouen articles i poemes. En la part d’assajos hi ha aportacions de Rodolfo Alfonso, Gustavo Rubim, Mireia Vidal-Conte i Maria Andresen, filla primogènita de l’autora i editora de l’última obra completa, publicada a Assírio & Alvim (2015). “En Sophia, la poesia no té pàtria ni amo per biografiar –escriu–. Té alguna cosa d’intemporal per sobre del col·loquial”. A continuació hi ha una extensa antologia de poemes

La poeta Sophia de Mello Breyner treballant en un dels seus poemes.

WIKIPEDIA

que recorren les seves més de cinc dècades de trajectòria: en català hi contribueixen Jordi Sebastià, Mireia Vidal-Conte i Núria Busquet, Gabriel de la S.T. Sampol i Alfons Navarret; en castellà, Santiago Kovadloff, Rodolfo Alfonso, Francielle Piuco Biglia, Roberto Schramm Jr. i Rosario Lázaro Igoa. Joaquim Sala-Sanahuja presenta per primera vegada en català la interessantíssima *Art poètica* de l’autora, on es pot

llegir: “El poema no parla d’una vida ideal, sinó d’una vida concreta: angle d’una finestra, ressò dels carrers, de les ciutats i de les habitacions, ombra de les parets, aparició dels rostres, silenci, distància i fulgor dels estels, respiració de la nit, flaire de til·la i d’orenga”. Tanquen aquesta esplèndida iniciativa l’aportació d’una vintena de poetes, que han escrit textos a partir de versos o poemes de la portuguesa.

Quaderns de Versàlia és una de les propostes editorials del grup sabadellenc Papers de Versàlia, integrat per Marcel Ayats, Josep Gerona, Esteban Martínez, Quilo Martínez i Josep Maria Ripoll. El primer volum de la col·lecció va sortir el 2011 i estava dedicat a Rainer Maria Rilke. Des de llavors, el grup ha confeccionat –amb molta cura i gran quantitat d’encerts– sis monogràfics més, aprofundint en l’obra d’Emily Dickinson, Giuseppe Ungaretti, W.H. Auden, Paul Éluard, Pier Paolo Pasolini i Sophia de Mello Breyner. Aquest 2018 s’han marcat el repte de divulgar l’obra del senegalès Léopold Sédar Senghor. En català només se’n pot llegir *Etiòpiques*, que J.M. Fulquet va traduir per a l’Editorial Andorra el 2007. —

